

บทที่ 4

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านประชากร ปัจจัยทางสังคม และปัจจัยการรับรู้กับต้องการการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของผู้ปกครองนักเรียน มีวัตถุประสงค์เพื่อหาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับต้องการการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของผู้ปกครองนักเรียน และศึกษาความต้องการการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของผู้ปกครองนักเรียน ในแต่ละองค์ประกอบของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ โดยศึกษาจากผู้ปกครองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 ที่เข้ารับการศึกษารวมในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลา และผ่านเกณฑ์การประเมินมาตรฐานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับทอง จำนวน 120 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าไคสแควร์ นำเสนอผลการศึกษาเป็นตารางประกอบคำบรรยาย ดังนี้

1. ข้อมูลคุณลักษณะประชากร
2. ข้อมูลปัจจัยทางสังคม
3. ข้อมูลปัจจัยการรับรู้
4. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านประชากร ปัจจัยทางสังคม และปัจจัยการรับรู้กับความต้องการการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของผู้ปกครองนักเรียน
5. ความต้องการการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของผู้ปกครองนักเรียน จำแนกตามองค์ประกอบของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

ผลการวิจัย

ข้อมูลคุณลักษณะประชากร

คุณลักษณะประชากร ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา การประกอบอาชีพ และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิง ร้อยละ 70.83 และเพศชาย ร้อยละ 29.17 กลุ่มตัวอย่างมากกว่าครึ่ง (ร้อยละ 52.50) มีอายุระหว่าง 36 - 50 ปี อายุต่ำสุด 23 ปี อายุสูงสุด 64 ปี และอายุเฉลี่ยเท่ากับ 36.67 ปี กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 87.50) มีสถานภาพสมรสคู่ และมากกว่าครึ่ง (ร้อยละ 54.17) มีการศึกษาระดับ

ประถมศึกษา ประกอบอาชีพเกษตรกรรม (ร้อยละ 53.34) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้ของครอบครัวต่อเดือน 5,001 - 10,000 บาท (ร้อยละ 41.67) และต่ำกว่า 5,001 บาท (ร้อยละ 40.00) ตามลำดับ และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 77.50) เป็นครอบครัวที่มีภาระหนี้สิน และร้อยละ 55.83 เป็นครอบครัวที่มีเงินออมไว้ใช้จ่ายยามจำเป็น ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1

จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามคุณลักษณะประชากร (N=120)

คุณลักษณะประชากร	จำนวน	ร้อยละ
<i>เพศ</i>		
ชาย	35	29.17
หญิง	85	70.83
<i>อายุ (ปี)</i>		
21 - 35	55	45.83
36 - 50	63	52.50
51 ปีขึ้นไป	2	1.67
$\bar{x} = 36.74$, S.D. = 5.96, min. = 23, max. = 64		
<i>สถานภาพสมรส</i>		
คู่	105	87.50
หม้าย/หย่า/แยก	15	12.50
<i>ระดับการศึกษา</i>		
ประถมศึกษา	65	54.17
มัธยมศึกษาตอนต้น	19	15.83
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	21	17.50
ปวส./อนุปริญญา	7	5.83
ปริญญาตรีขึ้นไป	8	6.67

ตาราง 1 (ต่อ)

จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามคุณลักษณะประชากร (N=120)

คุณลักษณะของประชากร	จำนวน	ร้อยละ
อาชีพ		
รับจ้างทั่วไป/รับจ้างโรงงานอุตสาหกรรม/บริษัท	28	23.33
ค้าขาย	11	9.17
เกษตรกรรมทำสวน/ทำนา	64	53.34
ประมง	4	3.33
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	9	7.50
แม่บ้าน	4	3.33
รายได้ของครอบครัว (บาท/เดือน)		
ต่ำกว่า 5,001	48	40.00
5,001 - 10,000	50	41.67
10,001 - 15,000	8	6.67
15,001 ขึ้นไป	14	11.66
$\bar{x} = 8,541.67$, S.D. = 6,460.46, min. = 4,000, max. = 40,000		
ภาระหนี้สินของครอบครัว		
มีหนี้สิน	93	77.50
ไม่มีหนี้สิน	27	22.50
การเก็บออมเงิน		
มีเงินออม	67	55.83
ไม่มีเงินออม	53	44.17

ข้อมูลปัจจัยทางสังคม

ปัจจัยทางสังคม ประกอบด้วย การมีตำแหน่งในชุมชน และการสนับสนุนจากครอบครัว ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 88.33) ไม่มีตำแหน่งในชุมชน และร้อยละ 30.00 มีตำแหน่งในชุมชน ได้แก่ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) (ร้อยละ 10.83) กรรมการโรงเรียน (ร้อยละ 7.50) สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) (ร้อยละ 6.67) และ กำนันผู้ใหญ่บ้าน (ร้อยละ 5.00) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 88.33) ได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวให้เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ โดยได้รับการสนับสนุนจากคู่สมรส (ร้อยละ 87.50) และบุตร (ร้อยละ 12.50) ดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2

จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามปัจจัยทางสังคมของผู้ปกครองนักเรียน (N=120)

ปัจจัยทางสังคม	จำนวน	ร้อยละ
<i>การมีตำแหน่งในชุมชน</i>		
ไม่มีตำแหน่ง	84	70.00
มีตำแหน่ง	36	30.00
อบต.	8	6.67
อสม.	13	10.83
กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน	6	5.00
กรรมการโรงเรียน	9	7.50
<i>การสนับสนุนจากครอบครัว</i>		
ไม่ได้รับการสนับสนุน	14	11.67
ได้รับการสนับสนุน	106	88.33
บุตร	15	12.50
คู่สมรส	105	87.50

ข้อมูลปัจจัยการรับรู้

ปัจจัยการรับรู้ ประกอบด้วย การรับรู้ข้อมูลข่าวสารการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ และการรับรู้ประโยชน์ของการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

1. การรับรู้ข้อมูลข่าวสารการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 81.67) ได้รับข้อมูลข่าวสารการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ โดยได้รับข้อมูลข่าวสารจากครู/โรงเรียน (ร้อยละ 84.16) และบุตร (ร้อยละ 15.83) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 77.50) รับรู้ว่าโรงเรียนที่บุตรเข้ารับการศึกษามีได้รับการรับรองเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ และร้อยละ 60.00 รับรู้การจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียน ดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 3

จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการรับรู้ข้อมูลข่าวสารการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ (N=120)

การรับรู้ข้อมูลข่าวสารการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ	จำนวน	ร้อยละ
<i>การได้รับข้อมูลข่าวสาร</i>		
ได้รับ	98	81.67
จากบุตร	101	84.33
จากครู/โรงเรียน	19	15.87
ไม่ได้รับ	22	18.33
<i>การรับรู้ข่าวสารการรับรองเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ</i>		
รับรู้	93	77.50
ไม่รับรู้	27	22.50
<i>การรับรู้ข่าวสารการจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ</i>		
รับรู้	72	60.00
ไม่รับรู้	48	40.00

2. การรับรู้ประโยชน์ของการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 86.67) รับรู้ว่าการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพมีประโยชน์ต่อนักเรียน ร้อยละ 82.50 รับรู้ว่าการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพมีประโยชน์ต่อตนเองและครอบครัว และร้อยละ 79.17 รับรู้ว่าการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพมีประโยชน์ต่อชุมชน ดังแสดงในตาราง 4

ตาราง 4

จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการรับรู้ประโยชน์ของการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของผู้ปกครองนักเรียน (N=120)

การรับรู้ประโยชน์ของการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ	จำนวน	ร้อยละ
การรับรู้ประโยชน์ต่อนักเรียน		
รับรู้	104	86.67
ไม่รับรู้	16	13.33
ประโยชน์ต่อตนเองและครอบครัว		
รับรู้	99	82.50
ไม่รับรู้	21	7.50
ประโยชน์ต่อชุมชน		
รับรู้	95	79.17
ไม่รับรู้	25	20.83

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านประชากร ปัจจัยทางสังคม และปัจจัยการรับรู้กับความต้องการการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของผู้ปกครองนักเรียน

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านประชากร ปัจจัยทางสังคม และปัจจัยการรับรู้กับความต้องการการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของผู้ปกครองนักเรียน โดยใช้สถิติไคสแควร์ (chi-square) กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ($p < .05$) ได้ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ดังนี้

1. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านประชากรกับความต้องการการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของผู้ปกครองนักเรียน ผลการศึกษา (ดังแสดงในตาราง 5) พบว่า

อายุ กลุ่มตัวอย่างมีอายุระหว่าง 23 - 64 ปี ส่วนใหญ่เป็นวัยผู้ใหญ่ตอนต้น อายุ 36 - 50 ปี (ร้อยละ 52.50) และวัยผู้ใหญ่ตอนกลาง อายุ 21 - 35 ปี (ร้อยละ 45.83) ตามลำดับ เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง อายุกับความต้องการการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของผู้ปกครองนักเรียน พบว่า อายุไม่มีความสัมพันธ์กับความต้องการการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของผู้ปกครองนักเรียน

รายได้ของครอบครัว กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้ของครอบครัวต่อเดือน 5,001 - 10,000 บาท (ร้อยละ 41.67) และต่ำกว่า 5,001 บาท (ร้อยละ 40.00) ตามลำดับ เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง รายได้ของครอบครัวกับความต้องการการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของผู้ปกครองนักเรียน พบว่า รายได้ของครอบครัวไม่มีความสัมพันธ์กับความต้องการการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของผู้ปกครองนักเรียน

ระดับการศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 54.17 มีการศึกษาระดับประถมศึกษา เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง ระดับการศึกษากับความต้องการการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของผู้ปกครองนักเรียน พบว่า ระดับการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับความต้องการการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของผู้ปกครองนักเรียน

ตาราง 5

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านประชากรกับระดับความต้องการการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน
โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของผู้ปกครองนักเรียน (N=120)

ปัจจัยด้านประชากร	ระดับความต้องการการมีส่วนร่วม		x ² - test p - value
	มาก จำนวน (ร้อยละ)	น้อย จำนวน (ร้อยละ)	
อายุ (ปี)			
21 - 35	32 (26.67)	23 (19.17)	.75
35 ปีขึ้นไป*	36 (30.00)	29 (24.17)	
รายได้ของครอบครัว (บาท/เดือน)			
ต่ำกว่า 5,001	27 (22.50)	21 (17.50)	.27
5,001- 10,000	31 (25.83)	19 (15.83)	
10,001- ขึ้นไป*	10 (8.33)	12 (10.00)	
ระดับการศึกษา			
ประถมศึกษา	38 (31.67)	27 (22.50)	.95
มัธยมศึกษาตอนต้น	11 (9.17)	8 (6.67)	
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	11 (9.17)	10 (8.33)	
ปวส./อนุปริญญาขึ้นไป*	8 (6.67)	7 (5.83)	

*รวมจำนวนประชากร เพื่อให้ใน cell มี N ไม่ต่ำกว่า 5

2. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางสังคมกับความต้องการการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของผู้ปกครองนักเรียน ผลการศึกษา (ดังแสดงในตาราง 6) พบว่า

การมีตำแหน่งในชุมชน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 70.00) ไม่มีตำแหน่งในชุมชน เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง การมีตำแหน่งในชุมชนกับความต้องการการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของผู้ปกครองนักเรียน พบว่า การมีตำแหน่งในชุมชนไม่มีความสัมพันธ์กับความต้องการการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

การสนับสนุนจากครอบครัว กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 88.33) ได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวให้เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ระหว่างการสนับสนุนจากครอบครัวกับความต้องการการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของผู้ปกครองนักเรียน พบว่า การสนับสนุนจากครอบครัวมีความสัมพันธ์กับความต้องการการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) โดยกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวมีความต้องการการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว

ตาราง 6

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางสังคมกับระดับความต้องการการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของผู้ปกครองนักเรียน (N=120)

ปัจจัยทางสังคม	ระดับความต้องการการมีส่วนร่วม		χ^2 - test p - value
	มาก จำนวน (ร้อยละ)	น้อย จำนวน (ร้อยละ)	
<i>ตำแหน่งในชุมชน</i>			
มีตำแหน่ง	21 (17.50)	15 (12.50)	.80
ไม่มีตำแหน่ง	47 (39.17)	37 (30.83)	
<i>การสนับสนุนจากครอบครัว</i>			
ได้รับ	64 (53.34)	42 (35.00)	.04*
ไม่ได้รับ	10 (8.33)	4 (3.33)	

* fisher's exact test

3. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการรับรู้ กับความต้องการการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของผู้ปกครองนักเรียน ผลการศึกษามีรายละเอียด ดังนี้

3.1 การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การรับรู้ข้อมูลข่าวสารการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพแบ่งเป็น 2 ด้าน ได้แก่ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการได้รับการรับรองเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ และการรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 81.67) รับรู้ว่าโรงเรียนที่บุตรเข้ารับการศึกษามีได้รับการรับรองเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ และร้อยละ 60.00 รับรู้ว่าโรงเรียนมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ ได้แก่ การออกกำลังกายทุกวัน ตอนเช้าหลังเคารพธงชาติ และตอนเย็นก่อนกลับบ้าน (ร้อยละ 68.33) การแปรงฟันหลังอาหารกลางวัน (ร้อยละ 29.17) และการกำจัดลูกน้ำยุงลายในโรงเรียนและชุมชน (ร้อยละ 2.50) (ดังแสดงในภาคผนวก ก) เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง การรับรู้ข้อมูลข่าวสารการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ กับความต้องการการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของผู้ปกครองนักเรียน พบว่า การรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการได้รับการรับรองเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพไม่มีความสัมพันธ์กับความต้องการการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของผู้ปกครองนักเรียน การรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพมีความสัมพันธ์กับความต้องการการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของผู้ปกครองนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) โดยกลุ่มตัวอย่างที่รับรู้การจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพมีความต้องการการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ไม่รับรู้กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ ดังแสดงในตาราง 7

ตาราง 7

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการรับรู้ข้อมูลข่าวสารกับระดับความต้องการการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของผู้ปกครองนักเรียน (N=120)

การรับรู้ข้อมูลข่าวสารการดำเนินงาน โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ	ระดับความต้องการการมีส่วนร่วม		x ² - test p - value
	มาก จำนวน (ร้อยละ)	น้อย จำนวน (ร้อยละ)	
<i>การรับรองเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ</i>			
รับรู้	55 (45.83)	38 (31.67)	.31
ไม่รับรู้	13 (10.83)	14 (11.67)	
<i>การจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ</i>			
รับรู้	47 (39.17)	25 (20.83)	.02
ไม่รับรู้	21 (17.50)	27 (22.50)	

3.2 การรับรู้ประโยชน์

การรับรู้ประโยชน์ของการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ แบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ การรับรู้ประโยชน์ต่อนักเรียน การรับรู้ประโยชน์ต่อตนเองและครอบครัว และการรับรู้ประโยชน์ต่อชุมชน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 86.67) รับรู้ว่าโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพมีประโยชน์ต่อสุขภาพของนักเรียน ได้แก่ นักเรียนได้ออกกำลังกายทุกวัน (ร้อยละ 40.00) สุขภาพจิตดีและร่างกายแข็งแรง (ร้อยละ 32.50) มีอาหารกลางวันรับประทานทุกวัน (ร้อยละ 13.33) และมีความรู้และทักษะชีวิต เช่น พืชภัยของยาเสพติดและวิธีการหลีกเลี่ยงยาเสพติด (ร้อยละ 14.17) (ดังแสดงในภาคผนวก ก) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 82.50) รับรู้ว่าโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพมีประโยชน์ต่อสุขภาพของตนเองและครอบครัว ได้แก่ นักเรียนและผู้ปกครองนักเรียนได้ทำกิจกรรมร่วมกัน (ร้อยละ 45.00) ผู้ปกครองนักเรียนมีความรู้เรื่องการดูแลสุขภาพ (ร้อยละ 30.00) ช่วยส่งเสริมความรักความผูกพันในครอบครัว (ร้อยละ 16.67) และช่วยแบ่งเบาภาระของพ่อแม่ (ร้อยละ 8.33) (ดังแสดงในภาคผนวก ก) และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 79.17) รับรู้ว่าโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพมีประโยชน์ต่อชุมชน ได้แก่ ชุมชนมีความสามัคคีมากขึ้น (ร้อยละ 50.83) ประชาชนได้ออกกำลังกายและมีสุขภาพแข็งแรง (ร้อยละ 25.84) และมีเกราะป้องกันยาเสพติดในชุมชน (ร้อยละ 23.33) (ดังแสดงในภาคผนวก ก) เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง การรับรู้ประโยชน์ของการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพกับความต้องการการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียน

ส่งเสริมสุขภาพของผู้ปกครองนักเรียน พบว่า การรับรู้ประโยชน์ต่อนักเรียนมีความสัมพันธ์กับความต้องการการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของผู้ปกครองนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) โดยกลุ่มตัวอย่างที่รับรู้ประโยชน์ต่อนักเรียนมีความต้องการการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ไม่รับรู้ประโยชน์ต่อนักเรียน การรับรู้ประโยชน์ต่อตนเองและครอบครัวมีความสัมพันธ์กับความต้องการการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) โดยกลุ่มตัวอย่างที่รับรู้ประโยชน์ต่อตนเองและครอบครัวมีความต้องการการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ไม่รับรู้ประโยชน์ต่อตนเองและครอบครัว และการรับรู้ประโยชน์ต่อชุมชนมีความสัมพันธ์กับความต้องการการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) โดยกลุ่มตัวอย่างที่รับรู้ประโยชน์ต่อชุมชนมีความต้องการการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ไม่รับรู้ประโยชน์ต่อชุมชน ดังแสดงในตาราง 8

ตาราง 8

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านการรับรู้ประโยชน์ของการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ กับระดับความต้องการการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของผู้ปกครองนักเรียน ($N=120$)

การรับรู้ประโยชน์ของการดำเนินงาน โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ	ระดับความต้องการการมีส่วนร่วม		χ^2 - test p - value
	มาก จำนวน (ร้อยละ)	น้อย จำนวน (ร้อยละ)	
<i>ประโยชน์ต่อนักเรียน</i>			
รับรู้	64 (53.34)	40 (33.33)	.01*
ไม่รับรู้	4 (3.33)	12 (10.00)	
<i>ประโยชน์ต่อตนเองและครอบครัว</i>			
รับรู้	63 (52.50)	36 (30.00)	.00
ไม่รับรู้	5 (4.17)	16 (13.33)	
<i>ประโยชน์ต่อชุมชน</i>			
รับรู้	61 (50.83)	34 (28.33)	.00
ไม่รับรู้	7 (5.83)	18 (15.00)	

* fisher's exact test

ความต้องการการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของผู้ปกครอง
นักเรียน

ความต้องการการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของผู้ปกครอง
นักเรียน เป็นความต้องการการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและวิเคราะห์ปัญหา การวางแผนและ
ปฏิบัติงาน การรับผลประโยชน์ และการประเมินผล ตามแนวคิดองค์ประกอบของโรงเรียนส่งเสริม
สุขภาพ องค์ประกอบที่ 1 - 9 ได้แก่ นโยบายของโรงเรียน การบริหารจัดการในโรงเรียน โครงการ
ร่วมระหว่างโรงเรียนและชุมชน การจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพในโรงเรียน การบริการอนามัย
โรงเรียน สุขศึกษาในโรงเรียน โภชนาการและอาหารที่ปลอดภัย การออกกำลังกาย กีฬา และ
สันทนาการ และการให้คำปรึกษาและสนับสนุนทางสังคม โดยวัดคะแนนเป็นรายชื่อและนำมาหา
ค่าคะแนนรวม แล้วแบ่งความต้องการออกเป็น 2 ระดับ โดยใช้ค่ามัธยฐานเป็นค่ากลางในการแบ่ง
ระดับของความถี่ คือ ต้องการการมีส่วนร่วมระดับมาก และต้องการการมีส่วนร่วมระดับน้อย
ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมากกว่าครึ่ง (ร้อยละ 56.67) มีความต้องการการมีส่วนร่วมโดย
ภาพรวมระดับมาก และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความต้องการการมีส่วนร่วมในแต่ละองค์ประกอบ
ระดับมากเช่นเดียวกัน ยกเว้น องค์ประกอบที่ 3 โครงการร่วมระหว่างโรงเรียนและชุมชน กลุ่ม
ตัวอย่างมีความต้องการการมีส่วนร่วมระดับมากและระดับน้อยจำนวนเท่ากัน (ร้อยละ 50.00) ดัง
แสดงในตาราง 9

ตาราง 9

จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับความต้องการการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของผู้ปกครองนักเรียนในแต่องค์ประกอบของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพและ โดยภาพรวม (N=120)

องค์ประกอบของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ	ค่ามัธยฐาน	ระดับความต้องการการมีส่วนร่วม	
		มาก จำนวน (ร้อยละ)	น้อย จำนวน (ร้อยละ)
นโยบายของโรงเรียน	4.00	90 (75.00)	30 (25.00)
การบริหารจัดการในโรงเรียน	4.00	94 (78.33)	26 (21.67)
โครงการร่วมระหว่างโรงเรียนและชุมชน	4.50	60 (50.00)	60 (50.00)
การจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพในโรงเรียน	5.00	74 (61.67)	46 (38.33)
การบริการอนามัยโรงเรียน	4.00	83 (69.17)	37 (30.83)
สุขศึกษาในโรงเรียน	5.00	68 (56.67)	52 (43.33)
โภชนาการและอาหารที่ปลอดภัย	3.00	90 (75.00)	30 (25.00)
การออกกำลังกาย กีฬาและสันทนาการ	5.00	76 (63.33)	44 (36.67)
การให้คำปรึกษาและสนับสนุนทางสังคม	4.00	86 (71.67)	28 (23.33)
การมีส่วนร่วมโดยภาพรวม	37.00	68 (56.67)	52 (43.33)

ความต้องการการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ของผู้ปกครองนักเรียน จำแนกตามกิจกรรมการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพทั้ง 9 องค์ประกอบ ผลการศึกษา มีรายละเอียดดังนี้

1. องค์ประกอบที่ 1 นโยบายของโรงเรียน

การดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ด้านนโยบายของโรงเรียน ประกอบด้วย 5 กิจกรรม คือ การเสนอนโยบาย การรับทราบนโยบาย การปฏิบัติตามนโยบาย การเสนอชื่อบุคคลแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการส่งเสริมสุขภาพ และการเป็นคณะกรรมการส่งเสริมสุขภาพ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 96.67) มีความต้องการการมีส่วนร่วมเสนอนโยบายส่งเสริมสุขภาพ เพราะต้องการให้ครู/โรงเรียนได้เปิดรับนโยบายของผู้ปกครองนักเรียนบ้าง (ร้อยละ 85.83) และผู้ปกครองนักเรียนมีโอกาสได้แสดงความคิดเห็นเพื่อกำหนดนโยบายที่เป็นประโยชน์ต่อครอบครัวและชุมชน (ร้อยละ 10.83) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 96.67) มีความต้องการการมีส่วนร่วมรับทราบนโยบาย เพราะต้องการรับทราบว่าโรงเรียนมีกิจกรรม หรือโครงการส่งเสริมสุขภาพของนักเรียนอะไรบ้างเพื่อจะได้ให้ความช่วยเหลือ (ร้อยละ 96.67) และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 96.67) มีความต้องการการมีส่วนร่วมปฏิบัติตามนโยบาย เพราะต้องการช่วยให้กิจกรรมหรือโครงการต่างๆ สำเร็จลุล่วงตามนโยบายที่กำหนดไว้ (ร้อยละ 92.50) กิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด (ร้อยละ 33.33) คือ การเป็นคณะกรรมการส่งเสริมสุขภาพ เนื่องจากผู้ปกครองนักเรียนยังไม่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ (ร้อยละ 39.17) และไม่มีเวลาเนื่องจากต้องทำงาน (ร้อยละ 27.50) ดังแสดงในตาราง 10

ตาราง 10

จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามความต้องการการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของผู้ปกครองนักเรียน องค์ประกอบที่ 1 นโยบายของโรงเรียน (N=120)

กิจกรรมการมีส่วนร่วม	ต้องการ		ไม่ต้องการ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. เสนอนโยบายการส่งเสริมสุขภาพ	116	96.67	4	3.33
2. รับทราบนโยบายการส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียน	116	96.67	4	3.33
3. ปฏิบัติตามนโยบายการส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียน	116	96.67	4	3.33
4. เสนอชื่อบุคคลแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการส่งเสริมสุขภาพ	86	71.66	34	28.33
5. เป็นคณะกรรมการส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียน	40	33.33	80	66.67

2. องค์ประกอบที่ 2 การบริหารจัดการในโรงเรียน

การดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ด้านการบริหารจัดการในโรงเรียน ประกอบด้วย 5 กิจกรรม คือ การให้ข้อมูลเพื่อวิเคราะห์ปัญหาสุขภาพของนักเรียน การกำหนดแผนงาน/โครงการ การประชาสัมพันธ์โครงการเพื่อระดมการมีส่วนร่วมจากชุมชน การสนับสนุนเงินทุน และการประเมินผลและความสำเร็จของโครงการ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 95.83) มีความต้องการการมีส่วนร่วมให้ข้อมูลเพื่อวิเคราะห์ปัญหาสุขภาพของนักเรียน เพราะต้องการให้ครูและโรงเรียนได้มีข้อมูลของนักเรียน เพื่อช่วยกันดูแลสุขภาพของนักเรียนทั้งที่บ้านและโรงเรียน (ร้อยละ 95.83) กิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด (ร้อยละ 70.83) คือ การประเมินผลและความสำเร็จของโครงการ เนื่องจากต้องการรับทราบผลการดำเนินงานว่าประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด (ร้อยละ 70.83) และกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ต้องการการมีส่วนร่วมประเมินผลและความสำเร็จของโครงการ ให้เหตุผลคือ ควรเป็นหน้าที่ของโรงเรียน เนื่องจากครูเป็นผู้รับผิดชอบโครงการ (ร้อยละ 14.17) และไม่มีความรู้ ความสามารถในการประเมินผลงานโครงการ (ร้อยละ 15.00) ดังแสดงในตาราง 11

ตาราง 11

จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามความต้องการการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของผู้ปกครองนักเรียน องค์ประกอบที่ 2 การบริหารจัดการในโรงเรียน (N=120)

กิจกรรมการมีส่วนร่วม	ต้องการ		ไม่ต้องการ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. ให้ข้อมูลแก่โรงเรียนเพื่อวิเคราะห์ปัญหาสุขภาพ	115	95.83	5	4.17
2. กำหนดแผนงาน/โครงการ	96	80.00	24	20.00
3. ประชาสัมพันธ์โครงการเพื่อระดมการมีส่วนร่วม	105	87.50	15	12.50
4. สนับสนุนเงินทุนให้แก่โรงเรียน	92	76.67	28	23.33
5. ประเมินผลและความสำเร็จของโครงการ	85	70.83	35	29.17

3. องค์ประกอบที่ 3 โครงการร่วมระหว่างโรงเรียนและชุมชน

การดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ด้านโครงการร่วมระหว่างโรงเรียนและชุมชน ประกอบด้วย 5 กิจกรรม คือ การเสนอชื่อบุคคลเพื่อเป็นคณะกรรมการที่ปรึกษาชุมชน การเป็นคณะกรรมการที่ปรึกษาชุมชน การแสดงความคิดเห็นหรือความต้องการกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ การให้ความร่วมมือจัดกิจกรรม เช่น การออกแรง การบริจาคสิ่งของ เงิน และการร่วมประสานงานกับโรงเรียนและชุมชน ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 82.50) มีความต้องการการมีส่วนร่วมเสนอชื่อบุคคลเป็นคณะกรรมการที่ปรึกษาชุมชน เพราะต้องการให้มีตัวแทนของชุมชนเข้าไปช่วยกันทำงาน (ร้อยละ 92.50) กิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด (ร้อยละ 67.50) คือ การเป็นคณะกรรมการที่ปรึกษาชุมชน เนื่องจากต้องการให้คำปรึกษา และต้องการช่วยให้โครงการส่งเสริมสุขภาพของนักเรียนสำเร็จได้ด้วยดี (ร้อยละ 67.50) และกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ต้องการเป็นคณะกรรมการที่ปรึกษาชุมชน ให้เหตุผลคือ ไม่มีความรู้ความสามารถด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ (ร้อยละ 23.33) และไม่มีเวลาเนื่องจากต้องทำงาน (ร้อยละ 9.17) ดังแสดงในตาราง 12

ตาราง 12

จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามความต้องการการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของผู้ปกครองนักเรียน องค์ประกอบที่ 3 โครงการร่วมระหว่างโรงเรียนและชุมชน (N=120)

กิจกรรมการมีส่วนร่วม	ต้องการ		ไม่ต้องการ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. เสนอชื่อบุคคลแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการที่ปรึกษาชุมชน	99	82.50	21	7.50
2. เป็นคณะกรรมการที่ปรึกษาชุมชน	81	67.50	39	32.50
3. ให้ข้อคิดเห็นหรือความต้องการกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ	98	81.67	22	18.33
4. การบริจาคสิ่งของ เงิน และร่วมออกแรงทำงาน	97	80.83	23	19.17
5. ร่วมเป็นผู้ประสานงานกับโรงเรียนและชุมชน	84	70.00	36	30.00

4. องค์ประกอบที่ 4 การจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพในโรงเรียน

การดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ด้านการจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพในโรงเรียน ประกอบด้วย 5 กิจกรรม คือ การพัฒนาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน การกำจัดสิ่งรบกวนสัตว์นำโรค หรือเหตุรำคาญในโรงเรียน การจัดหาน้ำใช้ การจัดหาน้ำสะอาดสำหรับดื่ม และการให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 98.33) มีความต้องการการมีส่วนร่วมพัฒนาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน เพราะต้องการทำให้โรงเรียนสะอาดและมีความปลอดภัย (ร้อยละ 98.33) กิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด (ร้อยละ 78.33) คือ การจัดหาน้ำสะอาดสำหรับดื่ม เนื่องจากต้องการช่วยให้นักเรียนมีน้ำดื่มเพียงพอ (ร้อยละ 78.83) และกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ต้องการมีส่วนร่วมกิจกรรมนี้ ให้เหตุผล คือ ควรเป็นหน้าที่ของโรงเรียนที่ต้องจัดหาเครื่องดื่มที่สะอาดให้แก่นักเรียน และทุกคนในโรงเรียน เนื่องจากโรงเรียนมีถังเก็บน้ำฝนจำนวนมาก (ร้อยละ 21.67) ดังแสดงในตาราง 13

ตาราง 13

จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามความต้องการการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของผู้ปกครองนักเรียน องค์ประกอบที่ 4 การจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพในโรงเรียน (N=120)

กิจกรรมการมีส่วนร่วม	ต้องการ		ไม่ต้องการ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. พัฒนาสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนให้สะอาดปลอดภัย	118	98.33	2	1.67
2. กำจัดสิ่งรบกวน สัตว์นำโรคหรือเหตุรำคาญในโรงเรียน	116	96.67	4	3.33
3. จัดหาน้ำใช้เพียงพอ	100	83.33	20	16.67
4. จัดหาน้ำสะอาดสำหรับดื่มเพียงพอ	94	78.33	26	21.67
5. ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน	105	87.50	15	12.50

5. องค์ประกอบที่ 5 การบริการอนามัยโรงเรียน

การดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ด้านการบริการอนามัยโรงเรียน ประกอบด้วย 5 กิจกรรม คือ การเสนอแนะข้อคิดเห็น หรือความต้องการด้านการจัดบริการอนามัยโรงเรียน การให้ความร่วมมือดูแลบุตรที่ได้รับการตรวจร่างกายและได้รับวัคซีนครบตามกำหนด การจัดห้องปฐมพยาบาลให้ถูกหลักเกณฑ์ การบริจาคยาและเวชภัณฑ์ที่จำเป็น และการเฝ้าระวังภาวะสุขภาพ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 100.00 มีความต้องการการมีส่วนร่วมสังเกตและเฝ้าระวังภาวะสุขภาพของบุตร เช่น ขาดสารอาหาร ฟันผุ โรคผิวหนัง เนื่องจากต้องการให้บุตรมีสุขภาพแข็งแรง (ร้อยละ 70.00) และเป็นสิ่งที่พ่อแม่ทุกคนควรกระทำเป็นประจำอย่างสม่ำเสมอ (ร้อยละ 30.00) กิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด (ร้อยละ 50.83) คือ การจัดห้องปฐมพยาบาลให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ เนื่องจากคิดเห็นว่าควรเป็นหน้าที่ของครูและเจ้าหน้าที่สาธารณสุข เพราะผู้ปกครองนักเรียนไม่มีความรู้ในด้านนี้ (ร้อยละ 34.17) ดังแสดงในตาราง 14

ตาราง 14

จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามความต้องการการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของผู้ปกครองนักเรียน องค์ประกอบที่ 5 การบริการอนามัย (N=120)

กิจกรรมการมีส่วนร่วม	ต้องการ		ไม่ต้องการ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. เสนอแนะข้อคิดเห็นด้านการจัดบริการอนามัยโรงเรียน	109	90.83	11	9.17
2. ให้ความร่วมมือในการดูแลบุตรที่ได้รับการตรวจร่างกาย	119	99.17	1	0.83
3. จัดห้องปฐมพยาบาลให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์	61	50.83	59	49.17
4. บริจาคยาและเวชภัณฑ์แก่โรงเรียน	64	53.33	56	46.67
5. สังเกตและเฝ้าระวังภาวะสุขภาพของบุตร	120	100.00	0	0

6. องค์ประกอบที่ 6 สุขศึกษาในโรงเรียน

การดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ด้านสุขศึกษาในโรงเรียน ประกอบด้วย 5 กิจกรรม คือ การเป็นวิทยากรหรือครูผู้ช่วยสอนสุขศึกษาด้านการใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้าน การสอนบุตรให้สามารถดูแลความสะอาดของร่างกาย และมีพฤติกรรมตามสุขบัญญัติแห่งชาติ 10 ประการ การร่วมกิจกรรมรณรงค์ป้องกันโรคติดต่อในโรงเรียน การร่วมกิจกรรมรณรงค์กำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายในโรงเรียนและชุมชน และการร่วมกิจกรรมรณรงค์ป้องกันสิ่งเสพติดให้โทษในโรงเรียนและชุมชน ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 100.00 มีความต้องการการมีส่วนร่วมฝึกสอนบุตรให้สามารถดูแลความสะอาดของร่างกายและมีพฤติกรรมอนามัย ตามสุขบัญญัติแห่งชาติ 10 ประการ เพราะต้องการให้บุตรเป็นคนรักความสะอาด มีสุขภาพแข็งแรง (ร้อยละ 87.50) และต้องการให้บุตรช่วยเหลือตัวเองได้โดยไม่ต้องพึ่งพาพ่อแม่ เป็นการลดภาระของพ่อแม่ได้ (ร้อยละ 12.50) กิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด (ร้อยละ 62.50) คือ การเป็นวิทยากรหรือครูผู้ช่วยสอนสุขศึกษาด้านการใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้าน เนื่องจากต้องการให้เด็กรุ่นใหม่ได้สืบทอดภูมิปัญญาพื้นบ้าน (ร้อยละ 43.33) และต้องการช่วยเหลือครูและโรงเรียน (ร้อยละ 19.17) กลุ่มตัวอย่างที่ไม่ต้องการมีส่วนร่วมกิจกรรมนี้ให้เหตุผลคือ ไม่มีเวลาเนื่องจากต้องทำงาน (ร้อยละ 12.50) และไม่มีความรู้ความสามารถด้านการใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้าน (ร้อยละ 25.00) ดังแสดงในตาราง 15

ตาราง 15

จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามความต้องการการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของผู้ปกครองนักเรียน องค์ประกอบที่ 6 สุขศึกษาในโรงเรียน (N=120)

กิจกรรมการมีส่วนร่วม	ต้องการ		ไม่ต้องการ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. เป็นวิทยากร หรือ ครูผู้ช่วยสอนสุขศึกษา	75	62.50	45	37.50
2. สอนบุตรให้สามารถดูแลความสะอาดของร่างกาย และมีพฤติกรรมตามสุขบัญญัติแห่งชาติ	120	100.00	0	0
3. ร่วมกิจกรรมรณรงค์การป้องกันโรคติดต่อในโรงเรียน	109	90.83	11	9.17
4. ร่วมกิจกรรมรณรงค์การกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย	114	95.00	6	5.00
5. ร่วมกิจกรรมรณรงค์ป้องกันสิ่งเสพติดให้โทษในโรงเรียน	116	96.67	4	3.33

7. องค์ประกอบที่ 7 โภชนาการและอาหารที่ปลอดภัย

การดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ด้านโภชนาการและอาหารที่ปลอดภัย ประกอบด้วย 5 กิจกรรม คือ การสอนให้บุตรรู้จักวิธีการเลือกรับประทาน หรือซื้ออาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการ การเสนอให้โรงเรียนออกกฎระเบียบไม่ให้มีการจำหน่ายอาหารที่ทำลายสุขภาพ เช่น ลูกอม น้ำอัดลม ขนมขบเคี้ยวต่างๆ การบริจาคเงินหรือผลิตผลการเกษตรในครัวเรือน การผลิตเปลี่ยนเป็นผู้ปรุงอาหารกลางวัน และการเป็นคณะกรรมการโครงการอาหารกลางวัน ผลการศึกษพบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 100.00 มีความต้องการการมีส่วนร่วมสอนให้บุตรรู้จักเลือกรับประทานหรือซื้ออาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการ เนื่องจากไม่ต้องการให้บุตรซื้อหรือรับประทานขนมขบเคี้ยว ลูกอม หรือน้ำอัดลม (ร้อยละ 90.83) และต้องการให้บุตรได้เลือกซื้ออาหารที่มีประโยชน์ และรับประทานข้าวเป็นอาหารหลัก (ร้อยละ 9.17) กิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด (ร้อยละ 33.33) คือ การเป็นคณะกรรมการโครงการอาหารกลางวัน เนื่องจากไม่มีความรู้ความสามารถ (ร้อยละ 34.17) และไม่มีเวลาเนื่องจากต้องทำงาน (ร้อยละ 32.50) ดังแสดงในตาราง 16

ตาราง 16

จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามความต้องการการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของผู้ปกครองนักเรียน องค์ประกอบที่ 7 โภชนาการและอาหารที่ปลอดภัย (N=120)

กิจกรรมการมีส่วนร่วม	ต้องการ		ไม่ต้องการ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. สอนบุตรให้รู้จักวิธีการเลือกรับประทานหรือซื้ออาหาร	120	100.00	0	0
2. เสนอแนะข้อคิดเห็นให้ออกกฎระเบียบการจำหน่ายอาหาร	115	95.83	5	4.17
3. บริจาคเงิน หรือผลิตผลการเกษตรให้โครงการอาหารกลางวัน	71	59.17	49	40.83
4. ผลิตเปลี่ยนเป็นผู้ปรุงอาหารกลางวัน	51	42.50	69	57.50
5. เป็นคณะกรรมการโครงการอาหารกลางวัน	40	33.33	80	66.67

8. องค์ประกอบที่ 8 การออกกำลังกาย กีฬา และสันทนาการ

การดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ด้านการออกกำลังกาย กีฬา และสันทนาการ ประกอบด้วย 5 กิจกรรม คือ การบริจาคอุปกรณ์กีฬา การร่วมกิจกรรมแข่งขันกีฬาสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชน การร่วมออกกำลังกายที่โรงเรียน การจัดตั้งกลุ่มออกกำลังกายในชุมชน และการสนับสนุนให้บุตรเป็นนักกีฬาของโรงเรียน ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 96.67) มีความต้องการการมีส่วนร่วมสนับสนุนให้บุตรเป็นนักกีฬาของโรงเรียน เนื่องจากต้องการให้บุตรมีสุขภาพแข็งแรง (ร้อยละ 78.33) และเป็นตัวแทนของโรงเรียนเพื่อพัฒนาโอกาสทางการศึกษาต่อไปของบุตร (ร้อยละ 18.33) กิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด (ร้อยละ 77.50) คือ การร่วมจัดตั้งกลุ่มออกกำลังกายในชุมชน เนื่องจากต้องการให้มีชมรมออกกำลังกายในหมู่บ้าน (ร้อยละ 77.50) และกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ต้องการมีส่วนร่วมกิจกรรมนี้ ให้เหตุผลคือ ควรเป็นหน้าที่ของผู้นำชุมชนหรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุข (ร้อยละ 22.50) ดังแสดงในตาราง 17

ตาราง 17

จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามความต้องการการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของผู้ปกครองนักเรียน องค์ประกอบที่ 8 การออกกำลังกาย กีฬา และสันทนาการ (N=120)

กิจกรรมการมีส่วนร่วม	ต้องการ		ไม่ต้องการ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. บริจาคอุปกรณ์สำหรับออกกำลังกาย	97	80.83	23	19.17
2. ร่วมกิจกรรมแข่งขันกีฬาของโรงเรียน	109	90.83	11	9.17
3. ร่วมออกกำลังกายที่โรงเรียนตอนเย็นๆ	98	81.67	22	18.33
4. ร่วมจัดตั้งกลุ่มออกกำลังกายในชุมชน	93	77.50	27	22.50
5. สนับสนุนให้บุตรเป็นนักกีฬาประจำโรงเรียน	116	96.67	4	3.33

9. องค์ประกอบที่ 9 การให้คำปรึกษาและสนับสนุนทางสังคม

การดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ด้านการให้คำปรึกษาและสนับสนุนทางสังคม ประกอบด้วย 5 กิจกรรม ได้แก่ การสังเกตพฤติกรรมเสี่ยงของบุตร การให้ความร่วมมือกับครูประจำชั้นเพื่อแก้ปัญหาด้านการเรียนและพฤติกรรมของบุตร การสนับสนุนให้บุตรเข้าร่วมกิจกรรมฝึกทักษะชีวิต การร่วมจัดตั้งกองทุนสงเคราะห์แก่นักเรียนที่ยากจน และการบริจาคเงินเพื่อเป็นทุนการศึกษาแก่นักเรียนที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 97.50) มีความต้องการการมีส่วนร่วมสังเกตพฤติกรรมเสี่ยงของบุตร และให้ความร่วมมือกับครูประจำชั้นเพื่อแก้ปัญหาด้านการเรียนและพฤติกรรม เนื่องจากต้องการให้บุตรเป็นเด็กฉลาดและขยันเรียน (ร้อยละ 68.33) และได้ช่วยเหลือเป็นหูเป็นตาให้โรงเรียน (ร้อยละ 29.17) กิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด (ร้อยละ 49.17) คือ การบริจาคเงินเพื่อเป็นทุนการศึกษาแก่นักเรียนที่ขาดทุนทรัพย์ เนื่องจากไม่มีเงินมากพอที่จะบริจาค (ร้อยละ 50.83) ดังแสดงในตาราง 18

ตาราง 18

จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามความต้องการการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของผู้ปกครองนักเรียน องค์ประกอบที่ 9 การให้คำปรึกษาและสนับสนุนทางสังคม (N=120)

กิจกรรมการมีส่วนร่วม	ต้องการ		ไม่ต้องการ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. สังเกตพฤติกรรมเสี่ยงของบุตร และแจ้งให้โรงเรียนทราบ	117	97.50	3	2.50
2. ให้ความร่วมมือกับครูประจำชั้นเพื่อแก้ปัญหาของบุตร	117	97.50	3	2.50
3. สนับสนุนให้บุตรเข้าร่วมกิจกรรมฝึกทักษะชีวิต	110	91.67	10	8.33
4. จัดตั้งกองทุนสงเคราะห์แก่นักเรียนที่ยากจน	85	70.83	35	29.17
5. บริจาคเงินเพื่อเป็นทุนสงเคราะห์แก่เด็กนักเรียน	59	49.17	61	50.83

การอภิปรายผล

การศึกษา ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความต้องการการมีส่วนร่วมดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของผู้ปกครองนักเรียน และความต้องการการมีส่วนร่วมดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของผู้ปกครองนักเรียน ทั้ง 9 องค์ประกอบ มีรายละเอียดที่สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

คุณลักษณะประชากร

กลุ่มตัวอย่างเป็นพ่อหรือแม่ของนักเรียน ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 70.83) เป็นเพศหญิง เนื่องจากผู้ปกครองเพศหญิงมักจะอยู่บ้าน และยินดีให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลเพื่อการวิจัยมากกว่าเพศชาย เพศหญิงมีสัญชาติญาณของความเป็นแม่ที่มีหน้าที่เอาใจใส่ดูแลเลี้ยงดูอบรมสั่งสอนบุตร ส่วนเพศชายมีสัญชาติญาณของความเป็นพ่อ และความเป็นผู้นำครอบครัว จึงสนใจเรื่องการประกอบอาชีพและการสร้างหลักฐานความมั่นคงให้แก่ครอบครัวมากกว่า โดยความจริงแล้วหน้าที่การเลี้ยงดูบุตรควรเป็นบทบาทของทั้งพ่อและแม่ (รุจา, 2541; วันชัย, กานดา, และ ดารณี, 2544) ซึ่งมีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนกว่ากัน กลุ่มตัวอย่างมากกว่าครึ่ง (ร้อยละ 52.50) มีอายุอยู่ในช่วง 36 - 50 ปี อายุเฉลี่ย 36.74 ปี อายุต่ำสุด คือ 23 ปี และอายุสูงสุด คือ 64 ปี (บิดา) ส่วนใหญ่เป็นวัยผู้ใหญ่ตอนต้นและวัยผู้ใหญ่ตอนกลาง ซึ่งเป็นวัยที่มีบุตรอยู่ในช่วงวัยเรียนหรือบุตรคนแรกอายุ 6 - 13 ปี มักมีความต้องการสร้างฐานะความมั่นคงทางเศรษฐกิจ (รุจา, 2541) สร้างหลักฐานของชีวิต ประกอบอาชีพ และทำหน้าที่เลี้ยงดูบุตรไปพร้อมๆ กัน (วันชัย, กานดา, และ ดารณี, 2544) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 87.50) มีสถานภาพสมรสคู่ ผู้ปกครองนักเรียนที่มีคู่สมรสจะได้รับการสนับสนุนจากคู่ของตนในการช่วยเหลือดูแลบุตร เป็นที่ปรึกษาและช่วยแก้ไขปัญหาในครอบครัว (วาทีณี และ ยุพิน, 2539) การสนับสนุนซึ่งกันและกันของบุคคลในครอบครัวจะทำให้บุคคลรู้สึกอบอุ่นและปลอดภัย ไม่ถูกทอดทิ้งหรือโดดเดี่ยว รวมไปถึงรู้สึกมีความมั่นคงทางด้านจิตใจอีกด้วย กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 54.17) มีการศึกษาระดับประถมศึกษา เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 53.33 ประกอบอาชีพเกษตรกรรมทำสวนยางพารา/ทำนา จึงมีระดับการศึกษาไม่สูงมากนัก สอดคล้องกับการศึกษาของ สุภา (2547) พบว่าเกษตรกรสวนยางพาราส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้ของครอบครัวต่อเดือน 5,001 - 10,000 บาท (ร้อยละ 41.67) และต่ำกว่า 5,001 บาท (ร้อยละ 40.00) ตามลำดับ มีรายได้จากการประกอบอาชีพเกษตรกรรมทำสวนยางพารา/ทำนา ซึ่งเป็นรายได้ที่ไม่แน่นอน เนื่องจากผลผลิตขึ้นอยู่กับสภาพดินฟ้า อากาศ และเป็นรายได้ที่น้อยเมื่อ

เปรียบเทียบกับค่าใช้จ่าย จึงส่งผลให้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 77.50) เป็นครอบครัวที่มีภาระหนี้สิน และผู้ปกครองนักเรียนต้องใช้เวลาส่วนใหญ่ของแต่ละวันในการประกอบอาชีพ เพื่อให้มีรายได้เพียงพอใช้จ่ายในครอบครัว และอาจรู้สึกว่ายังไม่มีความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน จึงส่งผลต่อความต้องการการมีส่วนร่วมดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพได้

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านประชากร ปัจจัยทางสังคม และปัจจัยการรับรู้กับความต้องการการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านประชากร ปัจจัยทางสังคม และปัจจัยการรับรู้กับความต้องการการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของผู้ปกครองนักเรียนโดยใช้สถิติทดสอบไคสแควร์ (chi-square) กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ได้ผลการศึกษา ดังนี้

1. ปัจจัยด้านประชากร

ปัจจัยด้านประชากร ประกอบด้วย อายุ รายได้ และระดับการศึกษา ผลการศึกษาพบว่า อายุ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นวัยผู้ใหญ่ตอนต้น (21 - 35 ปี) ร้อยละ 45.83 และวัยผู้ใหญ่ตอนกลาง (36 - 50 ปี) ร้อยละ 52.50 บุคคลวัยนี้เป็นวัยที่มีบุตรวัยเรียนหรือบุตรคนแรก อายุ 6 - 13 ปี และมักต้องการสร้างฐานะความมั่นคงทางเศรษฐกิจ (รุจา, 2541) สร้างหลักฐานความมั่นคงของชีวิต ประกอบอาชีพ และทำหน้าที่เลี้ยงดูบุตรไปพร้อมๆ กัน (วันชัย, กานดา, และดารณี, 2544) ผลการศึกษาพบว่า อายุของผู้ปกครองนักเรียนไม่มีความสัมพันธ์กับความต้องการการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ผู้ปกครองนักเรียนที่มีระดับอายุต่างกันมีความต้องการการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับการศึกษาของ วิไลรัตน์ (2539) ที่พบว่า ผู้ปกครองนักเรียนที่มีระดับอายุต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียนไม่แตกต่างกัน

รายได้ของครอบครัว กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้ของครอบครัวต่อเดือน 5,001 - 10,000 บาท (ร้อยละ 41.67) และต่ำกว่า 5,001 บาท (ร้อยละ 40.00) ตามลำดับ มีรายได้จากการประกอบอาชีพเกษตรกรรมทำสวนยางพารา/ทำนา เป็นรายได้ที่น้อยเมื่อเปรียบเทียบกับค่าใช้จ่ายของครอบครัว ส่งผลให้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 77.50) เป็นครอบครัวที่มีภาระหนี้สิน และต้องใช้เวลาส่วนใหญ่ของแต่ละวันในการประกอบอาชีพ เพื่อให้มีรายได้เพียงพอใช้จ่ายของครอบครัว และรู้สึกว่ายังไม่มีความพร้อมด้านฐานะเศรษฐกิจ และความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ผลการศึกษาพบว่า รายได้ของครอบครัวไม่มีความสัมพันธ์กับความต้องการการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ผู้ปกครองนักเรียนที่มีรายได้ของครอบครัวต่างกันมีความต้องการการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพไม่แตกต่างกัน เนื่องจากพ่อแม่

ทุกคนต้องการให้บุตรของตนเป็นคนฉลาด มีสุขภาพกายดี จิตแจ่มใส ได้เล่าเรียนในโรงเรียนที่มีสิ่งแวดล้อมที่ดี สะอาด และปลอดภัย (ประภาพรรณ และ คณะ, 2541) จึงยังมีความต้องการการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

ระดับการศึกษา กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 54.17) มีการศึกษาระดับประถมศึกษา ผลการศึกษาพบว่า ระดับการศึกษาของผู้ปกครองนักเรียนไม่มีความสัมพันธ์กับความต้องการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ผู้ปกครองนักเรียนที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความต้องการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับการศึกษาของ วิไลรัตน์ (2539) พบว่า ผู้ปกครองนักเรียนที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียนไม่แตกต่างกัน

จากผลการศึกษาสรุปได้ว่า ปัจจัยด้านประชากร ได้แก่ อายุ รายได้ และระดับการศึกษา ไม่มีความสัมพันธ์กับความต้องการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ อาจเนื่องมาจากผู้ปกครองนักเรียนทุกวัย มีรายได้ของครอบครัวมากหรือน้อย ระดับการศึกษาสูงหรือต่ำก็มีความต้องการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพไม่แตกต่างกัน เพราะต้องการให้บุตรของตนได้มีสุขภาพดี เล่าเรียนในโรงเรียนที่มีสิ่งแวดล้อมที่ดี สะอาด และปลอดภัย

2. ปัจจัยทางสังคม

ปัจจัยทางสังคม ประกอบด้วย การมีตำแหน่งในชุมชน และการสนับสนุนจากครอบครัว ผลการศึกษาพบว่า

การมีตำแหน่งในชุมชน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 88.33) ไม่มีตำแหน่งในชุมชน และร้อยละ 30.00 มีตำแหน่งในชุมชน ได้แก่ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) (ร้อยละ 10.83) กรรมการโรงเรียน (ร้อยละ 7.50) สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล (ร้อยละ 6.67) และกำนันผู้ใหญ่บ้าน (ร้อยละ 5.00) ผลการศึกษาพบว่า การมีตำแหน่งในชุมชนไม่มีความสัมพันธ์กับความต้องการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ผู้ปกครองนักเรียนที่มีตำแหน่งในชุมชน และไม่มีตำแหน่งในชุมชนมีความต้องการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพไม่แตกต่างกัน เนื่องจากโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพเป็นโครงการที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพของบุตรหลานอันเป็นที่รักของพ่อแม่ทุกคน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จึงต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ แต่การมีตำแหน่งในชุมชนอาจเป็นปัจจัยที่เอื้อให้ผู้ปกครองนักเรียนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมกิจกรรมกับโรงเรียนได้มากขึ้น เนื่องจากการมีตำแหน่งในชุมชนเป็นช่องทางให้ประชาชนมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาสังคมได้มากขึ้น (ปาริชาติ และ คณะ, 2543)

การสนับสนุนจากครอบครัว กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 88.33) ได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวให้เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ โดยได้รับการสนับสนุนจากคู่สมรส (ร้อยละ

87.50) และบุตร (ร้อยละ 12.50) ผลการศึกษาพบว่า การสนับสนุนจากครอบครัวมีความสัมพันธ์กับความต้องการการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) โดยกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวมีความต้องการการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว เนื่องจากการได้รับการสนับสนุนและการคาดหวังจากบุคคลใกล้ชิด โดยเฉพาะจากบุคคลครอบครัว เป็นแรงกระตุ้นที่ส่งผลต่อการตัดสินใจกระทำพฤติกรรม และเกิดความต้องการที่จะปฏิบัติตามการคาดหวังนั้น (Ajzen & Fishbein cited by Pender, 1987)

3. ปัจจัยการรับรู้

ปัจจัยการรับรู้ ประกอบด้วย การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และการรับรู้ประโยชน์ของการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ผลการศึกษาพบว่า

การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การรับรู้ข้อมูลข่าวสารการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ แบ่งเป็น 2 ด้าน ได้แก่ การได้รับการรับรองเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ และการจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 81.67) ได้รับข้อมูลข่าวสารการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ โดยได้รับข้อมูลข่าวสารจากครู/โรงเรียน (ร้อยละ 84.16) และบุตร (ร้อยละ 15.83) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 77.50) รับรู้ว่าโรงเรียนที่บุตรเข้ารับการศึกษามีการรับรองเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ และร้อยละ 60.00 รับรู้ว่าโรงเรียนมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์พบว่า การรับรู้ข้อมูลข่าวสารการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ด้านการได้รับการรับรองเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ไม่มีความสัมพันธ์กับความต้องการการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ เนื่องจากผู้ปกครองนักเรียนมีความตั้งใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรม โดยไม่ได้คำนึงถึงการได้รับรางวัล หรือประกาศเกียรติคุณใดๆ ที่โรงเรียนได้รับ เพราะมีจุดมุ่งหมายที่ส่งเสริมสุขภาพของบุตรหลานมากกว่าสิ่งอื่นใด ส่วนการรับรู้ข้อมูลข่าวสารการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ มีความสัมพันธ์กับความต้องการการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) เนื่องจากการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน (ธวัช, 2541; ปาริชาติ และ คณະ, 2543) และผู้ปกครองนักเรียนได้รับรู้ถึงกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพหลายๆ กิจกรรมที่มีประโยชน์ต่อครอบครัวและชุมชน และต้องการความร่วมมือจากพ่อแม่ผู้ปกครองนักเรียนและชุมชน จึงเป็นเหตุจูงใจให้กลุ่มตัวอย่างต้องการที่จะเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียน

การรับรู้ประโยชน์ของการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ การรับรู้ประโยชน์ของการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ แบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ การรับรู้ประโยชน์ต่อนักเรียน การรับรู้ประโยชน์ต่อตนเองและครอบครัว และการรับรู้ประโยชน์ต่อชุมชน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 86.67) รับรู้ว่าการโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพมีประโยชน์ต่อนักเรียน ได้แก่ นักเรียนได้ออกกำลังกายทุกวัน (ร้อยละ 40.00) สุขภาพจิตดีและร่างกายแข็งแรง (ร้อยละ 32.50) มีอาหารกลางวันรับประทานทุกวัน (ร้อยละ 13.33) และมีความรู้และทักษะชีวิต เช่น พิษภัยของยาเสพติดและวิธีการหลีกเลี่ยงยาเสพติด (ร้อยละ 14.17) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 82.50) รับรู้ว่าการโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพมีประโยชน์ต่อสุขภาพของตนเองและครอบครัว ได้แก่ นักเรียนและผู้ปกครองนักเรียนได้ทำกิจกรรมร่วมกัน (ร้อยละ 45.00) ผู้ปกครองนักเรียนมีความรู้เรื่องสุขภาพ (ร้อยละ 30.00) เป็นการส่งเสริมความรักความผูกพันในครอบครัว (ร้อยละ 16.67) และช่วยแบ่งเบารภาระของพ่อแม่ (ร้อยละ 8.33) และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 79.17) รับรู้ว่าการโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพมีประโยชน์ต่อชุมชน ได้แก่ ชุมชนมีความสามัคคีมากขึ้น (ร้อยละ 50.83) ประชาชนได้ออกกำลังกายทุกวันและมีสุขภาพแข็งแรง (ร้อยละ 25.84) และมีเกราะป้องกันยาเสพติดในชุมชน (ร้อยละ 23.33) ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์พบว่า การรับรู้ประโยชน์ของการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ด้านการรับรู้ประโยชน์ต่อนักเรียน การรับรู้ประโยชน์ต่อตนเองและครอบครัว และการรับรู้ประโยชน์ต่อชุมชน มีความสัมพันธ์กับความต้องการการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) โดยกลุ่มตัวอย่างที่รับรู้ประโยชน์ของการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพมีความต้องการการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ไม่รับรู้ประโยชน์ของการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ เนื่องจากบุคคลจะมีความต้องการแสดงพฤติกรรมด้านบวกเมื่อรับรู้ว่ามีประโยชน์ (วิมาพร, 2545) และการรับรู้ประโยชน์ที่จะได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมเป็นปัจจัยสำคัญที่จูงใจให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาชุมชน (ปาริชาติ และ คณะ, 2543)

ความต้องการการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของผู้ปกครองนักเรียน

ความต้องการการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของผู้ปกครองนักเรียน เป็นความต้องการการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและวิเคราะห์ปัญหา ร่วมวางแผนและปฏิบัติงาน ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมประเมินผล ตามแนวคิดองค์ประกอบของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ องค์ประกอบที่ 1 - 9 ได้แก่ นโยบายของโรงเรียน การบริหารจัดการในโรงเรียน โครงการ

ร่วมระหว่างโรงเรียนและชุมชน การจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพในโรงเรียน การบริการอนามัยโรงเรียน สุขศึกษาในโรงเรียน โภชนาการและอาหารที่ปลอดภัย การออกกำลังกาย กีฬา และสันทนาการ และการให้คำปรึกษาและสนับสนุนทางสังคม ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมากกว่าครึ่ง (ร้อยละ 56.67) มีความต้องการการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพโดยภาพรวมระดับมาก และมีความต้องการการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพตามกิจกรรมการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ทั้ง 9 องค์ประกอบ ผลการศึกษามีรายละเอียดดังนี้

1. องค์ประกอบที่ 1 นโยบายของโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 75.00) มีความต้องการการมีส่วนร่วมระดับมาก กิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการการมีส่วนร่วมมากที่สุด (ร้อยละ 96.67) คือ การเสนอนโยบาย รับทราบนโยบาย และปฏิบัติตามนโยบายของโรงเรียน เนื่องจากต้องการให้โรงเรียนได้รับทราบความต้องการด้านนโยบายของผู้ปกครองนักเรียน และต้องการช่วยให้กิจกรรมหรือโครงการต่างๆ สำเร็จลุล่วงตามนโยบายที่กำหนดไว้ เพราะพ่อแม่ทุกคนมุ่งหวังให้บุตรได้เล่าเรียนอย่างมีความสุข มีสุขภาพแข็งแรง ปราศจากโรคภัย และห่างไกลจากสิ่งเสพติด กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการการมีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียนน้อยที่สุด (ร้อยละ 33.33) เนื่องจากไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ และไม่มีเวลาว่างเนื่องจากต้องประกอบอาชีพ ซึ่งการมีความรู้ความเข้าใจการมีประสบการณ์การทำงาน (ปาริชาติ และ คณะ, 2543) และการมีเวลาว่าง (นิรันดร์, 2527) เป็นเงื่อนไขสำคัญของความต้องการการมีส่วนร่วมของประชาชน

2. องค์ประกอบที่ 2 การบริหารจัดการในโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 78.33) มีความต้องการการมีส่วนร่วมระดับมาก กิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการการมีส่วนร่วมมากที่สุด (ร้อยละ 95.83) คือ การให้ข้อมูลเพื่อวิเคราะห์ปัญหาสุขภาพของนักเรียน เนื่องจากต้องการให้ครูได้รับทราบข้อมูลด้านสุขภาพของนักเรียน เช่น ความเจ็บป่วย หรือโรคประจำตัว เพื่อช่วยกันดูแลและติดตามปัญหาสุขภาพของนักเรียนทั้งที่บ้านและโรงเรียน และเพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาสุขภาพได้อย่างตรงประเด็น กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการการมีส่วนร่วมประเมินผลและความสำเร็จของโครงการน้อยที่สุด (ร้อยละ 70.83) เนื่องจากไม่มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการประเมินผล ซึ่งผู้ปกครองนักเรียนควรมีส่วนร่วมในกิจกรรมการประเมินผลและความสำเร็จของโครงการด้วย เนื่องจากเป็นอีกบทบาทที่สำคัญในฐานะผู้ปกครองของนักเรียนที่ต้องร่วมรับรู้ปัญหาและเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาเพื่อให้โครงการต่างๆ ประสบผลสำเร็จด้วยดี (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2544)

3. องค์ประกอบที่ 3 โครงการร่วมระหว่างโรงเรียนและชุมชน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความต้องการการมีส่วนร่วมระดับมาก และระดับน้อยจำนวนเท่ากัน (ร้อยละ 50.00) กิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการการมีส่วนร่วมมากที่สุด คือ การเสนอชื่อบุคคลเพื่อเป็นคณะกรรมการที่ปรึกษาชุมชน (ร้อยละ 82.50) เนื่องจากต้องการให้ตัวแทนของประชาชนในชุมชนที่มีความรู้ความสามารถเข้าไปช่วยวางแผนพัฒนาร่วมกับโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการการมีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการที่ปรึกษาชุมชนน้อยที่สุด (ร้อยละ 67.50) เนื่องจากไม่มีความรู้ความสามารถและไม่มีเวลาเพราะต้องทำงาน

4. องค์ประกอบที่ 4 การจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพในโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 61.67) มีความต้องการการมีส่วนร่วมระดับมาก กิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการการมีส่วนร่วมมากที่สุด (ร้อยละ 98.33) คือ การพัฒนาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน เพราะต้องการให้โรงเรียนสะอาดและปลอดภัย สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่ต้องการพัฒนาส่งเสริมให้นักเรียนมีมาตรฐานสุขภาพสูงขึ้น ด้วยการจัดกิจกรรมพัฒนาสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาให้เกิดความสะอาดร่มรื่นเป็นระเบียบ สวยตา และสบายใจ (ประภาพรรณ และ คณะ, 2541) กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการการมีส่วนร่วมจัดหาน้ำดื่มน้อยที่สุด (ร้อยละ 78.33) เพราะคิดเห็นว่าควรเป็นหน้าที่ของโรงเรียน เนื่องจากโรงเรียนมีถังเก็บน้ำฝนจำนวนมากและเพียงพอแล้ว

5. องค์ประกอบที่ 5 การบริการอนามัย กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 69.17) มีความต้องการการมีส่วนร่วมระดับมาก กิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการการมีส่วนร่วมมากที่สุด (ร้อยละ 100.00) คือ การเฝ้าระวังภาวะสุขภาพของบุตร เพราะต้องการให้บุตรมีสุขภาพแข็งแรงและเป็นกิจกรรมที่พ่อแม่ทุกคนควรกระทำเป็นประจำอย่างสม่ำเสมอ กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการการมีส่วนร่วมจัดห้องปฐมพยาบาลให้ถูกหลักเกณฑ์น้อยที่สุด (ร้อยละ 50.83) เนื่องจากไม่มีความรู้เรื่องห้องปฐมพยาบาลโดยเฉพาะ และคิดเห็นว่าควรเป็นหน้าที่ของครู และเจ้าหน้าที่สาธารณสุข

6. องค์ประกอบที่ 6 สุขศึกษาในโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 56.67) มีความต้องการการมีส่วนร่วมระดับมาก กิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการการมีส่วนร่วมมากที่สุด (ร้อยละ 100.00) คือ การฝึกสอนบุตรให้สามารถดูแลความสะอาดของร่างกาย และมีพฤติกรรมตามสุขบัญญัติแห่งชาติ 10 ประการ เนื่องจากต้องการให้บุตรเป็นคนรักความสะอาด มีสุขภาพปากและฟันแข็งแรง กินอาหารครบทั้ง 5 หมู่ และสามารถช่วยเหลือตัวเองได้โดยไม่ต้องพึ่งพาพ่อแม่ เป็นการลดภาระของพ่อแม่ได้ กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการการมีส่วนร่วมเป็นวิทยากร หรือครูผู้ช่วยสอนสุขศึกษาโดยการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้านน้อยที่สุด (ร้อยละ 62.50) เนื่องจากไม่มีเวลาและความรู้ความสามารถ กลุ่มตัวอย่างบางรายที่มีความต้องการเป็นวิทยากรหรือครูผู้ช่วยสอนสุขศึกษา มักมีความเชี่ยวชาญในด้านต่างๆ เช่น การรำมโนราห์ การแพทย์แผนไทย การนวด

แผนโบราณ เป็นต้น ซึ่งกลุ่มตัวอย่างเหล่านี้สามารถสละเวลาว่างจากการประกอบอาชีพได้ การให้ความอนุเคราะห์ การช่วยเหลือและการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ร่วมกับโรงเรียน เช่น จัดหาสื่อ อุปกรณ์ แหล่งความรู้ ร่วมเป็นวิทยากรเป็นบทบาทสำคัญของผู้ปกครองนักเรียน (พนิจดา, 2542; สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2544)

7. องค์ประกอบที่ 7 โภชนาการและอาหารที่ปลอดภัย กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 75.00) มีความต้องการการมีส่วนร่วมระดับมาก กิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการการมีส่วนร่วมมากที่สุด (ร้อยละ 100.00) คือ การสอนให้บุตรรู้จักเลือกรับประทาน หรือซื้ออาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการ เพราะไม่ต้องการให้บุตรซื้อหรือรับประทานขนมขบเคี้ยว ลูกอม หรือน้ำอัดลม และต้องการให้บุตรได้เลือกซื้ออาหารที่มีประโยชน์ รับประทานอาหารเป็นอาหารหลัก และเป็นกิจกรรมที่ทำอยู่เป็นประจำ กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการการมีส่วนร่วมผลัดเปลี่ยนเป็นผู้ปรุงอาหารกลางวันน้อย (ร้อยละ 42.50) เนื่องจากที่ไม่สามารถแบ่งเวลาหรือปลีกตัวจากการปฏิบัติงานประจำได้ เช่นเดียวกับการศึกษาของ วิไลรัตน์ (2539) พบว่า ผู้ปกครองนักเรียนส่วนใหญ่ไม่มีเวลามากพอที่จะร่วมเป็นผู้ปรุงอาหารกลางวันให้นักเรียนได้ และกลุ่มตัวอย่างมีความต้องการการมีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการโครงการอาหารกลางวันน้อยที่สุด (ร้อยละ 33.33) เนื่องจากไม่มีความรู้ความสามารถในการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน และคิดเห็นว่าควรเป็นบทบาทหน้าที่ของครูและเจ้าหน้าที่สาธารณสุข

8. องค์ประกอบที่ 8 การออกกำลังกาย กีฬา และสันทนาการ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 63.33) มีความต้องการการมีส่วนร่วมระดับมาก กิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการการมีส่วนร่วมมากที่สุด คือ การสนับสนุนให้บุตรเป็นนักกีฬาของโรงเรียน (ร้อยละ 96.67) เนื่องจากต้องการให้บุตรมีสุขภาพแข็งแรง และเป็นตัวแทนของโรงเรียนเพื่อพัฒนาโอกาสทางการศึกษาของเด็ก ซึ่งบิดามารดาควรสนับสนุนให้เด็กทำกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย เช่น การออกกำลังกาย การเล่นกีฬา การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์และการทำงานอดิเรกที่ชอบ และควรเข้าร่วมกิจกรรมการเล่นบางอย่างด้วยเพื่อจูงใจให้เด็กรู้สึกอบอุ่นและพึงพอใจ (ทิพย์ภา, 2541) กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการการมีส่วนร่วมจัดตั้งกลุ่มออกกำลังกายในชุมชนน้อยที่สุด (ร้อยละ 77.50) เนื่องจากไม่มีความสามารถในการรวบรวมกำลังคนและกำลังทรัพย์ได้

9. องค์ประกอบที่ 9 การให้คำปรึกษาและสนับสนุนทางสังคม กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 71.67) มีความต้องการการมีส่วนร่วมระดับมาก กิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการการมีส่วนร่วมมากที่สุด คือ การสังเกตพฤติกรรมเสี่ยงของบุตร และให้ความร่วมมือกับครูประจำชั้นแก้ปัญหาด้านการเรียนและพฤติกรรมของบุตรมากที่สุด (ร้อยละ 97.50) เนื่องจากต้องการให้บุตรหลานของตนขยันเรียน และไม่ประพฤติตนเกเรและหนีเรียน และจะได้ช่วยเหลือเป็นหูเป็นตา

โรงเรียนด้วย เพราะปัจจุบันนี้มีสิ่งช่วยให้เด็กออกนอกห้องนอกรางได้ง่าย เช่น ภาพโปสเตอร์ ภาพการ์ตูน การพนัน การดื่มเหล้า การสูบบุหรี่ที่สื่อออกทางโทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต หนังสือพิมพ์ และนิตยสารต่างๆ และต้องการให้บุตรหลานเป็นเด็กฉลาดและขยันเรียน การให้ความร่วมมือกับครูประจำชั้นเป็นสิ่งที่ดี เพื่อช่วยกันป้องกันและแก้ปัญหาด้านการเรียนและพฤติกรรมของบุตรหลาน การที่บิดามารดาคอยช่วยเหลือดูแลอย่างใกล้ชิด ทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีจะทำให้เด็กสามารถรับรู้ และปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้อง เนื่องจากอยู่ใกล้ชิดกับเด็กมากที่สุด และเด็กสามารถสังเกต และรับรู้คำแนะนำสั่งสอนได้อย่างเต็มที่ (สุมล, วรณี, และ ฤทัยพร, 2544) ซึ่งการให้ความร่วมมือในการดูแล และแก้ไขปัญหาของนักเรียนในด้านต่างๆ เช่น ความประพฤติ สุขภาพ และผลการเรียน เป็นบทบาทสำคัญที่ผู้ปกครองนักเรียนควรมีส่วนร่วมในการส่งเสริมและสนับสนุน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544) เนื่องจากบิดามารดาควรทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษา ให้คำแนะนำ และแก้ปัญหาเกี่ยวกับการเรียนของบุตรด้วย (รุจา, 2541) โดยการสนทนากับครูเพื่อร่วมมือในการส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็ก และแสดงความสนใจการเรียนของเด็กด้วยการซักถามผลการเรียน และช่วยเสนอแนะแหล่งค้นคว้าเพิ่มเติมตามสมควร นอกจากนี้ควรส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคมที่สำคัญสำหรับเด็กวัยเรียน คือ การส่งเสริมการเรียนรู้ และการฝึกฝนทักษะ ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้มีประโยชน์ต่อเด็ก 3 ประการ คือ สอนให้รู้จักปรับตัวเข้ากับกลุ่ม รู้จักการยืดหยุ่นและรู้จักกฎระเบียบของสังคม ช่วยให้เด็กมีประสบการณ์ เรียนรู้บทบาทต่างๆ ที่เหมาะสมตามเพศและวัย และมีโลกทัศน์ที่กว้างขึ้น (Newman & Newman, 1991 อ้างตาม ทิพย์ภา, 2541) กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการมีส่วนร่วมบริจาคเงินเพื่อเป็นทุนการศึกษาแก่นักเรียนที่ขาดทุนทรัพย์น้อยที่สุด เนื่องจากมีรายได้น้อย นับเป็นเงื่อนไขที่สำคัญประการหนึ่งของความต้องการการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ ประชาชนต้องไม่เสียเงินทอง และค่าใช้จ่ายมากเกินไปที่ประเมินไว้ตามผลตอบแทนที่จะได้รับ จึงเป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่ทำให้กลุ่มตัวอย่างต้องการการมีส่วนร่วมบริจาคเงินเพื่อเป็นทุนการศึกษาแก่นักเรียนน้อย

นอกจากนี้ ความต้องการการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของผู้ปกครองนักเรียน สามารถอธิบายตามขั้นตอนการมีส่วนร่วมของ โคเฮน และ อัฟฮอฟ (Cohen & Uphoff, 1977 อ้างตาม ปาริชาติ และ คณะ, 2543) ได้ดังนี้

1. ความต้องการการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เป็นความต้องการการมีส่วนร่วมแสดงออกด้านความคิด และการตัดสินใจประเมินปัญหาหรือทางเลือกในการนำไปปฏิบัติ เพื่อการพัฒนาหรือการแก้ปัญหาด้านสุขภาพ แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

1.1 การมีส่วนร่วมในการค้นหาความต้องการที่แท้จริง หรือวิธีการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในโครงการ ได้แก่ ความต้องการการมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน และการเสนอแนะข้อคิดเห็นหรือความต้องการกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพด้านต่างๆ

1.2 การมีส่วนร่วมในการหาโอกาสหรือช่องทางในการแก้ปัญหา การวางแผนงาน พร้อมทั้งการจัดลำดับความสำคัญของโครงการที่ต้องดำเนินการ ได้แก่ ความต้องการการมีส่วนร่วมเสนอนโยบาย รับผิดชอบต่อนโยบาย และการกำหนดแผนงานโครงการ

1.3 การมีส่วนร่วมในการสรรหาสมาชิกผู้ร่วมงาน ได้แก่ ความต้องการการมีส่วนร่วมเสนอชื่อบุคคลเพื่อแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการส่งเสริมสุขภาพ การเสนอชื่อบุคคลเพื่อเป็นคณะกรรมการที่ปรึกษาชุมชน และการประชาสัมพันธ์โครงการเพื่อระดมการมีส่วนร่วมจากชุมชน ซึ่งการระดมการมีส่วนร่วมจากชุมชนเริ่มตั้งแต่การระดมความคิด การวางแผน การสนับสนุนปัจจัยต่างๆ การดำเนินงาน การติดตามประเมินผล การปรับปรุงพัฒนา ตลอดจนการระดมทรัพยากรท้องถิ่น ได้แก่ เงินทุน สิ่งของ และแรงงาน เป็นกิจกรรมที่ผู้ปกครองนักเรียนและชุมชนควรเข้ามามีส่วนร่วมเพราะสถานศึกษาและชุมชนอาศัยพึ่งพาซึ่งกันและกันมาตลอด (บุญเลี้ยง, 2545)

2. ความต้องการการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ แบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้

2.1 การสละทรัพยากร ได้แก่ ความต้องการการมีส่วนร่วมบริจาคเงิน วัสดุอุปกรณ์ และการให้คำแนะนำ ซึ่งเป็นบทบาทการมีส่วนร่วมที่สำคัญของพ่อแม่ผู้ปกครอง (พนิจดา, 2542) แต่ในปัจจุบันเนื่องจากปัญหาทางเศรษฐกิจ เวลาและความสนใจของประชาชนที่มีแนวโน้มลดลง จึงเป็นเหตุผลให้ประชาชนต้องการมีส่วนร่วมสนับสนุนเงินลดลงไป ผู้ปกครองนักเรียนบางคนมีรายได้น้อย ทำงานหาเช้ากินค่ำ และมีภาระหนี้สิน จึงไม่สามารถสนับสนุนเงินให้แก่โรงเรียนได้ แต่ยังต้องการสนับสนุนเงินให้โรงเรียนบ้างเป็นบางครั้ง

2.2 การมีส่วนร่วมบริหารและประสานงาน เป็นการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและเป็นผู้ประสานงาน ได้แก่ ความต้องการการมีส่วนร่วมประสานงานกับโรงเรียนและชุมชน การเป็นคณะกรรมการส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียน การเป็นคณะกรรมการที่ปรึกษาชุมชน การเป็นคณะกรรมการโครงการอาหารกลางวัน ซึ่งการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานในรูปแบบของคณะกรรมการ เป็นการกระจายอำนาจการบริหาร (สัมฤทธิ์, 2545) และการตัดสินใจให้มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการดำเนินงานเป็นบทบาทที่สำคัญของผู้ปกครองนักเรียนในฐานะเป็นที่ปรึกษาของโรงเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2544) จากการศึกษาครั้งนี้ ผู้ปกครองนักเรียนส่วนใหญ่มีความต้องการการมีส่วนร่วมในการบริหารและการประสานงานน้อย

เนื่องจากขาดความรู้และประสบการณ์ในการทำงาน จึงจำเป็นต้องมีเจ้าหน้าที่เข้าไปดูแลช่วยเหลืออย่างใกล้ชิด

2.3 การมีส่วนร่วมปฏิบัติงาน ได้แก่ ความต้องการการมีส่วนร่วมรณรงค์ป้องกันโรคติดต่อในโรงเรียน การร่วมรณรงค์กำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายในโรงเรียนและชุมชน การร่วมรณรงค์ป้องกันสิ่งเสพติดให้โทษในโรงเรียนและชุมชน การปฏิบัติตามนโยบายส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียน การพัฒนาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน การกำจัดสิ่งรบกวน สัตว์นำโรคหรือเหตุรำคาญในโรงเรียน การจัดหาน้ำดื่มมาใช้ การให้ความร่วมมือดูแลบุตรให้ได้รับการตรวจร่างกาย และได้รับวัคซีนครบตามกำหนด การเฝ้าระวังภาวะสุขภาพของบุตร การฝึกสอนบุตรให้สามารถดูแลความสะอาดของร่างกายและมีพฤติกรรมตามสุขบัญญัติแห่งชาติ 10 ประการ และการสอนให้บุตรรู้จักเลือกซื้อหรือรับประทานอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการ การสนับสนุนให้บุตรเป็นนักกีฬาของโรงเรียน การสังเกตพฤติกรรมเสี่ยงของบุตร การให้ความร่วมมือกับครูประจำชั้นเพื่อแก้ปัญหาด้านการเรียนและพฤติกรรมของบุตร และการสนับสนุนให้บุตรเข้าร่วมกิจกรรมการฝึกทักษะชีวิต

3. ความต้องการการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ได้แก่ ความต้องการการมีส่วนร่วมกิจกรรมแข่งขันกีฬาสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชน และการมีส่วนร่วมออกกำลังกายที่โรงเรียน เพราะทำให้สุขภาพแข็งแรง เป็นการรับผลประโยชน์ที่เกิดต่อสังคม โรงเรียน สถานที่สาธารณะหรือส่วนกลางของชุมชน และการร่วมรับผลประโยชน์ต่อบุคคล

4. ความต้องการการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ เป็นกิจกรรมที่ผู้ปกครองนักเรียนต้องการการมีส่วนร่วมน้อยเมื่อเทียบกับกิจกรรมอื่นๆ เนื่องจากผู้ปกครองนักเรียนยังไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

จะเห็นได้ว่า ความต้องการการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของผู้ปกครองนักเรียน ส่วนใหญ่เป็นความต้องการการมีส่วนร่วมเป็นผู้ปฏิบัติงาน และการแสดงความคิดเห็น ความต้องการการมีส่วนร่วมในการวางแผนและร่วมประเมินผลมีน้อย เนื่องจากผู้ปกครองนักเรียนยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับรายละเอียด ขั้นตอน และวิธีการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ เป็นเงื่อนไขที่สำคัญในการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยบุคคลที่มีความรู้ความเข้าใจ และมีประสบการณ์ในการทำงานจะต้องการการมีส่วนร่วมมากกว่าบุคคลที่ยังไม่มีความรู้ความเข้าใจและขาดประสบการณ์ในการทำงาน (ปารีชาติ และ คณะ, 2543)